

บทที่ 1

วรรณกรรมและวรรณคดีคืออะไร?

1. ความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” และ “วรรณคดี”

คำว่า “วรรณกรรม” และ “วรรณคดี” ทำให้ท่านนึกถึงสิ่งใด?
เรานึกถึงสิ่งเดียวกันหรือไม่?

ถ้าเรานึกถึงสิ่งคนละสิ่ง เราจะทำความเข้าใจระหว่างกันในเรื่องต่าง ๆ ของ
วรรณกรรม และวรรณคดีต่อไปได้อย่างไร?

ถ้าเรานึกถึงสิ่งเดียวกัน สิ่งนั้นคืออะไร? และเรามีวิธีวินิจฉัยหรือไม่ว่า สิ่งที่เรา
นึกนั้นถูกหรือผิด? เหมาะสมหรือไม่?

ปัญหาเรื่องการเข้าใจความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” และ “วรรณคดี” ไม่ตรงกัน
แก้ได้ด้วยการวิเคราะห์และกำหนดความหมายของคำสองคำนี้ขึ้นใช้ร่วมกัน

ส่วนการวินิจฉัยว่า ความหมายที่กำหนดขึ้นถูกหรือผิด เหมาะหรือไม่เหมาะนั้น
ทำได้โดยการเปรียบเทียบความหมายที่กำหนดขึ้นกับลักษณะที่สำคัญของวรรณกรรมและวรรณ-
คดี

1.1 บทวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “วรรณกรรม”

ความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” นั้นอาจค้นหาได้จากแหล่งค้นคว้าสาม
แห่ง คือ ลักษณะการใช้ในปัจจุบัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและรูปของศัพท์

1.1.1 ความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” ตามที่ใช้กันในปัจจุบัน

ความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” ตามที่ใช้กันในปัจจุบันอาจแบ่งออก
ได้เป็นสองความหมาย คือ หนึ่งบทประพันธ์มีคุณค่า และสอง ข้อเขียนทุกประเภท

1.1.1.1 “วรรณกรรม” คือบทประพันธ์มีคุณค่า

พวกเราส่วนใหญ่ใช้คำว่า “วรรณกรรม” โดยหมายถึงบทประพันธ์มีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทประพันธ์ที่ได้รับการคัดเลือกมาศึกษากันในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย บทประพันธ์เหล่านี้มีหลายประเภท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บันเทิงคดี ได้แก่ อิเหนา พระอภัยมณี กามนิเวศ บทละครของเชกสเปียร์ กวีนิพนธ์ของเชลลีย์ และนวนิยายของ เจน ออสติน ฯลฯ

สารคดี ได้แก่ พระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ เรื่องเทศนาและปลูกใจเสือป่า ความเรียงของฟรานซิส เบเคน ความเรียงของโจเซฟ แอ็คติเชิน ความเรียงของเฮนรี เดวิด ธอโร ฯลฯ

จดหมายเหตุรายวัน ได้แก่ จดหมายเหตุรายวันของหม่อมราโชทัย บันทึกประจำวัน ของ แซมมวล พิปส์ ฯลฯ

ชีวประวัติ ได้แก่ หลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง การศึกษาของเฮนรี แอ็คเค็มส์ โดย เฮนรี แอ็คเค็มส์ คำสารภาพ โดย ผัง ผาก รุชไซ

สุนทรพจน์ สุนทรพจน์ของประธานาธิบดีเอเบรัม ลิงเคน ณ เมืองเก็ดดิสเบิร์ก สุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีวินสตัน เชอร์ชิล ต่อสภาผู้แทนราษฎรอังกฤษ

จดหมายส่วนตัว ได้แก่ พระราชนิพนธ์เรื่องไถลบ้าน

1.1.1.2 “วรรณกรรม” คือข้อเขียนทุกประเภท

พวกเราอีกส่วนหนึ่งใช้คำว่า “วรรณกรรม” โดยหมายถึงข้อเขียนทุกประเภท ตัวอย่างการใช้คำว่า “วรรณกรรม” ในความหมายนี้ อยู่ในวลีที่พบเห็นอยู่บ่อย ๆ ในเอกสารของห้องสมุดและในรายงานการวิจัย เช่น “วรรณกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก” และ “วรรณกรรมประกอบการวิจัย” ซึ่งหมายถึงสารคดีว่าด้วยการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก และหนังสือเอกสาร แผ่นปลิว ฯลฯ ต่าง ๆ ที่ใช้ค้นหาข้อมูลและอ้างอิงในการทำงานวิจัย

1.1.2 ความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” ตามนิยามของพจนานุกรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2525) นิยามความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” ไว้ดังนี้

วรรณกรรม น. งานหนังสือ

คำว่า “งานหนังสือ” ในที่นี้ น่าจะครอบคลุมงานเขียนทุกชนิด ซึ่งน่าจะตรงกับ ความหมายของคำว่า “ข้อเขียนทุกประเภท” ซึ่งไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นบทประพันธ์ชนิดใด ชนิดหนึ่งที่มีรูปแบบและเนื้อหาสมบูรณ์ในตัวเอง โคลงหนึ่งบท หรือ ตำราว่าด้วย ลักษณะ วิธีศึกษา และประวัติของวิวัฒนาการของวรรณคดีอังกฤษและวรรณคดีอเมริกันหนึ่งเล่ม ตลอดจนจดหมายที่บิดาเขียนถึงบุตรสาวของตนหนึ่งฉบับก็เป็นวรรณกรรมทั้งนั้นตามนิยามนี้

1.1.3 ความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” ตามรูปศัพท์

คำว่า “วรรณกรรม” เป็นคำไทย สร้างขึ้นโดยสมาสคำว่า “วรรณ” กับคำว่า “กรรม”

“วรรณ” เป็นคำไทยแผลงมาจากคำสันสกฤตว่า “วรุณ” ความหมายหนึ่งใน ความหมายต่าง ๆ ของคำว่า “วรุณ” คือ “อักษร”

“กรรม” เป็นคำไทยแผลงมาจากคำสันสกฤตว่า “กรฺมนุ” ความหมายหนึ่งใน ความหมายต่าง ๆ ของคำว่า “กรฺมนุ” คือ “การงาน”

คำว่า “วรรณกรรม” จึงแปลได้ว่า “ผลงานที่สร้างด้วยถ้อยคำ” ซึ่งน่าจะหมายถึงข้อ เขียนชนิดใดก็ได้

1.1.4 ปัญหาในเรื่องความหมายของคำว่า “วรรณกรรม”

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความหมายที่ใช้กันในปัจจุบันในสิ่งที่ถือว่า “วรรณกรรมคือข้อเขียนทุกประเภท” ความหมายตามพจนานุกรม และความหมายตามรูปศัพท์ มี ลักษณะตรงกัน คือ ครอบคลุมกว้างขวางไม่จำกัดทั้งประเภท และคุณภาพของข้อเขียน ส่วนความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” ตามที่ใช้กันในปัจจุบันในสิ่งที่ถือว่า “วรรณกรรม คือบทประพันธ์ที่มีคุณค่า” นั้น จำกัดขอบเขตไว้โดยครอบคลุมเฉพาะบทประพันธ์ที่ดีเด่นด้วย รูปแบบและเนื้อหา

ความหมายที่มีลักษณะครอบคลุมกว้างขวางนั้นมีจุดอ่อนตรงที่มันขาดลักษณะชี้เฉพาะ เมื่อพูดถึง “วรรณกรรม” จึงอาจหมายถึง บันเทิงคดี สารคดี จดหมายเหตุรายวัน ชีวิตประวัติ สุนทรพจน์ หรือจดหมายส่วนตัว ดังนั้น การพรรณนาลักษณะ การวิเคราะห์ คุณสมบัติ การกำหนดแนวทางในการศึกษา และการกำหนดเกณฑ์เพื่อการประเมินคุณค่า จึงต้องประสบกับปัญหาในเรื่องการขาดลักษณะร่วมในประเด็นสำคัญหลายประเด็น

น่าสังเกตว่า วัตถุประสงค์ รูปแบบ ลีลาการเขียน วิธีอ่าน และแนวทางในการ ประเมินคุณค่าของ พระอภัยมณี พระราชนิพนธ์ เรื่องเทศนาและปลุกใจเสือป่า บันทึกประจำวัน ของแชมมวล ฟิปส์ การศึกษาของเฮนรี แอ็ดเค็มส์ โดย เฮนรี แอ็ดเค็มส์ สุนทรพจน์

ของนายกรัฐมนตรีวินสตัน เชอร์ชิลล์ และพระราชินีพอนซ์ เรืองไกลบ้าน นั้น มีความแตกต่างกันจนไม่อาจพรรณนาในลักษณะที่มีเอกภาพได้ เป็นต้นว่าวัตถุประสงค์ของบทประพันธ์เหล่านี้แสดงออกมาในลักษณะที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

บทประพันธ์	วัตถุประสงค์
พระอภัยมณี	ให้ความรื่นรมย์ ผাগข้อคิดและระบายความรู้สึก
เทศนาและปลูกใจเสือป่า	ให้ความเข้าใจ ปลุกความรักชาติ ให้แนวปฏิบัติ
บันทึกประจำวัน	สรุปเหตุการณ์และกิจกรรมที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้บันทึกในแต่ละวัน
การศึกษาของเฮนรี แอ็คเค็มส์	วิเคราะห์พัฒนาการในชีวิตของตนเอง
สุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีวินสตัน เชอร์ชิลล์	ชี้ให้เห็นคุณค่าอันมหาศาลของการยืนหยัดต่อสู้กับการรุกรานของข้าศึก
ไกลบ้าน	แสดงความระลึกถึงและให้ความรู้ ความเข้าใจ และความเพลิดเพลิน

ถ้าเราเรียกบทประพันธ์ต่าง ๆ ในตารางเปรียบเทียบว่า "วรรณกรรม" เมื่อจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ "วรรณกรรม" ในเชิงวิชาการในรูปที่เป็นเอกภาพเราจะทำได้ การพรรณนารูปแบบและลีลาการเขียน การวิเคราะห์และการกำหนดแนวทางเรื่องวิธีอ่านและวิธีประเมินคุณค่าวรรณกรรมก็จะเผชิญปัญหาที่มีลักษณะในทำนองเดียวกับปัญหาในการพรรณนาวัตถุประสงค์ของวรรณกรรม

การกำหนดความหมายโดยถือความดีเด่นในเรื่องรูปแบบและเนื้อหาเป็นเกณฑ์มีปัญหาเพิ่มขึ้นอีกด้านหนึ่ง ข้อแรก ผู้ใดหรือสถาบันใดจะเป็นผู้พิจารณาว่าบทประพันธ์ใดเป็น "วรรณกรรม"? การพิจารณาจะใช้กฎเกณฑ์ใด? กฎเกณฑ์นี้จะเป็นที่รับรองกันแคไหนเพียงใด? และมีวิธีการประกาศให้ทราบได้อย่างไร? และสุดท้าย การกำหนดลงไปว่าสิ่งใดเป็น "วรรณกรรม" และสิ่งใดไม่เป็นโดยเกณฑ์ของคุณค่านั้นมีประโยชน์หรือความเหมาะสมประการใด? ข้อสองบทประพันธ์ประเภทเดียวกันแต่คุณภาพยังไม่ถึงขั้นที่จะเรียกว่าวรรณกรรมนั้น เราจะเรียกว่าอะไร?

1.1.5 นิยามของคำว่า “วรรณกรรม” ตามที่ใช้ในหนังสือนี้

หนังสือนี้เป็นหนังสือที่ว่าด้วยเรื่องของบทประพันธ์ซึ่งเป็นงานศิลป์ เป็นงานสร้างสรรค์ที่สื่อสารกับผู้อ่านทางจินตนาการ ผู้เขียนจำเป็นต้องใช้ศัพท์คำหนึ่งเรียกบทประพันธ์ชนิดนี้ โดยเลือกใช้คำที่มีอยู่เดิมและกำหนดนิยามประกอบไว้ หรือสร้างคำใหม่ขึ้นโดยให้อรรถาธิบาย หรือ กำหนดนิยามประกอบไว้ ผู้เขียนขอเลือกใช้คำที่มีอยู่เดิมและกำหนดนิยามประกอบไว้เพื่อให้ทราบว่าผู้เขียนใช้คำ ๆ นั้น ด้วยความหมายใด คำที่ว่านี้ คือ คำว่า “วรรณกรรม” และนิยามประกอบคำ ๆ นี้ คือ

วรรณกรรม น. บทประพันธ์ซึ่งเป็นงานศิลป์และเป็นงานสร้างสรรค์ที่สื่อสารกับผู้อ่านทางจินตนาการ

โดยนัยของนิยามนี้ คำว่า “วรรณกรรม” ตามที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือเล่มนี้ จะหมายถึงบทประพันธ์ประเภทที่ได้จัดไว้ในหมวดซึ่งตั้งชื่อไว้หลวม ๆ ว่า “บันเทิงคดี” และไม่รวมบทประพันธ์ในประเภทอื่น ๆ ซึ่งมี สารคดี จดหมายเหตุรายวัน ชีวประวัติ สุนทรพจน์ และจดหมายส่วนตัว ซึ่งได้กล่าวถึงในข้อ 1.1.1.1 ของบทที่ 1

การแยกบทประพันธ์ประเภทที่เรียกว่า “บันเทิงคดี” ออกจากประเภทอื่น ๆ และกำหนดสถานภาพเฉพาะให้เป็น “วรรณกรรม” นี้ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องคุณภาพ ทั้งนี้เพราะเหตุผลสองประการ ประการแรก การประเมินคุณภาพของบทประพันธ์นั้นมีข้อขัดแย้งและมีข้อผิดพลาดได้ ประการที่สอง ระดับของคุณภาพนั้นอาจเป็นเกณฑ์ตัดสินในการแยกประเภทได้ในบางกรณี เช่น ศิลปินมีความสามารถพิเศษกว่าคนธรรมดา เราจึงจำแนกศิลปินออกเป็นประเภทต่างหากจากคนทั่วไป แต่สิ่งอื่น ๆ นับไม่ถ้วนก็มีชื่อเรียกเดียวกันในชนิดของตนไม่แยกออกแม้จะมีคุณภาพดีเด่นเป็นพิเศษ เช่น แพทย์ แมว สปีปะรด รถยนต์ ฯลฯ ไม่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น ถึงจะมีคุณภาพดีวิเศษหรือด้อยคุณภาพเพียงใด

การกำหนดความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” ตามที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือนี้เหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้นอาจพิจารณาได้จากข้อพิจารณาสามข้อ ข้อแรก คือหลักสูตรวิชาวรรณคดีว่ามีอะไรเป็นเนื้อหาสาระสำคัญ และมีอะไรเป็นเนื้อหาประกอบ ข้อสอง คือ ลักษณะของสิ่งที่เรียกว่า “วรรณกรรม” ซึ่งเสนอไว้ในลักษณะของความเห็นของปราชญ์ทางวรรณคดี ในข้อ 3 ซึ่งว่าด้วยลักษณะสำคัญของวรรณกรรม (ดูหน้า 9 และหน้า 10) ข้อสามคือวิธีอ่านวรรณกรรมมีวิธีอ่านที่แตกต่างจากวิธีอ่านข้อเขียนประเภทอื่น ๆ

1.2 บทวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “วรรณคดี”

เช่นเดียวกับคำว่า “วรรณกรรม” เราจะค้นหาความหมายของ คำว่า “วรรณคดี” จากแหล่งค้นคว้าสามแห่ง คือลักษณะการใช้คำในปัจจุบัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน และรูปของศัพท์

1.2.1 ความหมายของคำว่า “วรรณคดี” ตามที่ใช้กันในปัจจุบัน

ความหมายของคำว่า “วรรณคดี” ตามที่ใช้กันในปัจจุบันอาจแบ่งออกได้เป็นสองความหมาย คือ หนึ่ง “บทประพันธ์มีคุณค่า” และสอง “เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณกรรม และวรรณกรรมทั้งหลาย”

1.2.1.1 “วรรณคดี” คือบทประพันธ์ที่มีคุณค่า

ความหมายหนึ่งของคำว่า “วรรณคดี” ตามที่ใช้กัน คือบทประพันธ์มีคุณค่า โดยมักจะถือเอาคำของบูรพาจารย์เป็นหลักในการตัดสิน และเช่นเดียวกับคำว่า “วรรณกรรม” ตัวอย่างของสิ่งที่เป็น “วรรณคดี” มักจะได้แก่บทประพันธ์ที่ได้รับการคัดเลือกมาศึกษากันในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ในแง่นี้ “วรรณคดี” ไม่แตกต่างจาก “วรรณกรรม”

บางครั้งก็มักแยก “วรรณคดี” ออกจาก “วรรณกรรม” โดยถือว่า “วรรณคดี” ดีเด่นกว่า “วรรณกรรม” ในกลุ่มนี้มีส่วนหนึ่งที่ถือว่า “วรรณคดี” คือบทประพันธ์ที่ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็นบทประพันธ์ดีเด่น

1.2.1.2 “วรรณคดี” คือ “เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม” และ “วรรณกรรมทั้งหลาย”

ความหมายอีกความหมายหนึ่งของคำว่า “วรรณคดี” คือ “เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม” และ “วรรณกรรมทั้งหลาย” ความหมายนี้ปรากฏในที่ใช้สองสถาน สถานแรก ในการกล่าวถึง “วรรณคดี” ในฐานะเนื้อหาวิชาการ เป็นต้นว่า ผู้ที่ศึกษาวรรณคดี คือผู้ที่ศึกษาทั้งตัววรรณกรรมเอง และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม เช่น ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์อันเป็นภูมิหลังของบทประพันธ์ ชีวประวัติ และปรัชญาของผู้ประพันธ์ ทฤษฎีว่าด้วยจุดมุ่งหมาย ลักษณะ ตลอดจนพัฒนาการของบทประพันธ์ และทฤษฎีว่าด้วยหลักในการวิเคราะห์วรรณกรรม สถานที่สอง ในการกล่าวลอย ๆ ถึง “วรรณกรรม” และ “ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรม” โดยที่ผู้กล่าวก็ไม่แน่ใจว่า คำว่า “วรรณกรรม” ที่ตนใช้มีความหมายครอบคลุมแค่ไหน

1.2.2 ความหมายของคำว่า “วรรณคดี” ตามนิยามของพจนานุกรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2525) นิยามความหมาย

ของคำว่า “วรรณคดี” ไว้ดังนี้

วรรณคดี น. หนังสือที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดี

เป็นที่น่าสังเกตว่าตามนิยามนี้ “วรรณคดี” อาจเป็นหนังสือหรือบทประพันธ์ชนิดใดก็ได้ แต่ต้อง “ได้รับยกย่องว่าแต่งดี”

1.2.3 ความหมายของคำว่า “วรรณคดี” ตามรูปศัพท์

คำว่า “วรรณคดี” เป็นคำไทย สร้างขึ้นโดยสมาสคำว่า “วรรณ” กับคำว่า “คดี”

“วรรณ” เป็นคำไทย แผลงมาจากคำสันสกฤตว่า “วรุณ” ความหมายหนึ่งในความหมายต่าง ๆ ของคำว่า “วรุณ” คือ “อักษร”

“คดี” เป็นคำไทย แผลงมาจากคำสันสกฤตว่า “คดี” ความหมายหนึ่งในความหมายต่าง ๆ ของคำว่า “คดี” คือ “หนทาง”

คำว่า “วรรณคดี” จึงแปลได้ว่า “เส้นทางของถ้อยคำ” ซึ่งแปลได้อีกต่อหนึ่งว่า “บทประพันธ์” หรือ “เรื่องราวของบทประพันธ์”

1.2.4 ปัญหาในเรื่องความหมายของคำว่า “วรรณคดี”

คำว่า “วรรณคดี” มีความหมายดังที่ได้กล่าวมา

ความหมายแรกยังมีปัญหาในตัวเองตรงที่ผู้ใช้นี้จะต้องจดจำความเห็นของบูรพาจารย์ว่าบทประพันธ์ใดเป็น “วรรณคดี” และบทประพันธ์ใดไม่เป็น บทประพันธ์เหล่านี้เป็นบทประพันธ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือเกิดขึ้นในสมัยของบูรพาจารย์ เมื่อเผชิญกับบทประพันธ์ที่เกิดขึ้นในภายหลัง ผู้ใช้นี้จะขาดที่พึ่งในการวินิจฉัย และที่สำคัญ คือ การวินิจฉัยคุณค่าของงานศิลป์ได้เคยมีการผิดพลาด ต้องแก้ไขกันมาแล้ว เช่น การประเมินกวีนิพนธ์ของหลอตกเทนนีเซ็น และรอเบิร์ต บราวน์ การประเมินคีตนิพนธ์ของ โยฮาน สเตราส์ และเอลวิส พรีสลีย์ และการประเมินจิตรกรรมของแวนโก๊ะ

การมีสองความหมายยังทำให้มีความยากลำบากบ้างในการสื่อสารอีกด้วย เมื่อใช้คำว่า “วรรณคดี” แต่ละครั้ง จะมีปัญหาว่า หมายถึง “วรรณกรรมดีเด่น” หรือหมายถึง “วรรณกรรมดีเด่นและเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณกรรม”

ในกรณีที่เสียงไม่ได้ ก็จะต้องทนต่อความยากลำบากดังกล่าว ในกรณีที่เสียงได้ ความยากลำบากก็น่าจะถูกขจัดไป

1.2.5 นิยามของคำว่า “วรรณคดี” ตามที่ใช้ในหนังสือนี้

เพื่อขจัดปัญหาเรื่องความยากลำบากในการสื่อสารความหมายของคำว่า

“วรรณคดี” ผู้เขียนจึงกำหนดความหมายของคำว่า “วรรณคดี” ตามที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือ
นี้ดังนี้

วรรณคดี น. วรรณกรรมทั้งหลาย และประมวลความรู้
ทั้งหลายเกี่ยวกับวรรณกรรม

คำว่า “วรรณคดี” ตามที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือนี้จึงมีความหมายกว้างครอบคลุม ทำนอง
เดียวกับคำว่า “ทรัพย์สิน” และคำว่า “โบราณคดี”

ในขณะที่คำว่า “วรรณกรรม” ตามที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือนี้มีความหมายจำกัดทำนอง
เดียวกับคำว่า “รถยนต์” และคำว่า “โบราณวัตถุ”

2. คำว่า “Literature” และ “Literary Work”

ในสาขาวรรณคดีอังกฤษ คำว่า “Literature” มักจะถูกใช้ในความหมายว่า “วรรณ-
กรรมทั้งหลายและประมวลความรู้ทั้งหลายเกี่ยวกับวรรณกรรม” ซึ่งเป็นนิยามของคำว่า
“วรรณคดี” ตามที่ผู้เขียนใช้ในหนังสือเล่มนี้ ส่วนคำว่า “literary work” จะใช้ในวงการใด
ก็ตามย่อมหมายถึง “วรรณกรรม” ตามนิยามในหนังสือนี้ คือ “บทประพันธ์ซึ่งเป็นงานศิลป์
และเป็นงานสร้างสรรค์ที่สื่อสารกับผู้อ่านทางจินตนาการ”

คำว่า “literary work” ไม่มีปัญหาในตัวเอง เพราะมีความหมายเดียว แต่คำว่า
“literature” มีปัญหาบ้างเพราะมีความหมายถึงแก้ความหมาย ซึ่งพัฒนามาจากความหมาย
ดั้งเดิมของรากศัพท์ของมัน ซึ่งได้แก่คำภาษาลาตินว่า literatura ซึ่งมีความหมายว่า ใว-
ยาศาสตร์ การศึกษา การเขียนหนังสือ และข้อความที่เขียนขึ้น คำว่า literature จึงมีผู้ใช้
ในความหมาย ดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้
- 2) ความรู้ที่เกิดจากการอ่าน
- 3) การสร้างบทประพันธ์
- 4) อาชีพการประพันธ์
- 5) วรรณกรรม
- 6) วรรณกรรมอมตะ
- 7) ข้อเขียนทั้งหมดในโลกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
- 8) โน้ตเพลงทั้งหมดที่เขียนขึ้นเพื่อการบรรเลงดนตรีชิ้นใดชิ้นหนึ่ง
- 9) เอกสารตีพิมพ์ชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น แผนปลิวหาเสียงในการเลือกตั้ง เป็นต้น

8. ลักษณะสำคัญของวรรณกรรม

เราได้ทำความเข้าใจในเรื่องความหมายของคำว่า “วรรณกรรม” และ “วรรณคดี” ซึ่งทำให้เราเข้าใจทั้งความหมายของคำ และรู้ลักษณะสำคัญของวรรณกรรม ความรู้เรื่องลักษณะสำคัญของวรรณกรรมนี้ น่าจะทวีความแจ่มชัดยิ่งขึ้น ถ้าเราได้เรียนรู้รายละเอียดที่สำคัญของวรรณกรรมโดยอาศัยทัศนะของปราชญ์ทางวรรณคดีเป็นเครื่องนำทาง

มีผู้ให้อธิบายเรื่องธาตุแท้และลักษณะสำคัญของวรรณกรรมไว้หลายท่าน อรรถาธิบายเหล่านี้มีข้อความไปในแนวเดียวกัน แต่แตกต่างกันในรายละเอียดซึ่งให้ไว้นานน้อยกว่ากัน ด้วยถ้อยคำที่มีความหมายกว้างหรือจำกัดในวงแคบแตกต่างกันออกไป

Marlies K. Danziger และ W. Stacy Johnson แสดงความเห็นร่วมกันไว้ว่า วรรณกรรมเป็นงานศิลป์ในศิลปะแขนงหนึ่ง เรียกได้ว่า วจนศิลป์ (verbal art) เป็นศิลปะแขนงที่ใช้ถ้อยคำเป็นเครื่องสื่อความหมาย แทนที่จะใช้สีและเส้นสายดังในภาพเขียนหรือใช้ส่วนสัดและเนื้อวัสดุดังในรูปแกะสลัก¹

Sylvan Barnet, Morton Berman และ William Burto แสดงความเห็นร่วมกันไว้ว่า วรรณกรรมมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

- (1) เป็นงานประพันธ์ที่มีคุณค่าในด้านศิลปะแห่งการใช้ถ้อยคำ
- (2) มีเนื้อเรื่องที่สร้างขึ้นจากจินตนาการ มิใช่การบรรยายข้อเท็จจริง
- (3) ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง
- (4) ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดมโนภาพเกินออกไปจากที่พรรณนาไว้ในบทประพันธ์²

René Wellek และ Austin Warren แสดงความเห็นร่วมกันไว้ว่า วรรณกรรมมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

- (1) มีเค้าโครงและส่วนสัดสมบูรณ์ในตัวเอง
- (2) แสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์
- (3) แสดงออกซึ่งความเข้าใจในธรรมชาติและพลังของภาษาที่ตนใช้ และแสดงความชัดเจนในการใช้ภาษานั้นของผู้ประพันธ์
- (4) มิได้สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์อื่นใด นอกจากเพื่อความรื่นรมย์แก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง
- (5) เป็นเรื่องที่สร้างขึ้นจากจินตนาการ³

¹ Marlies K. Danziger and W. Stacy Johnson. *An Introduction to Literary Criticism*, Boston: D.C. Heath and Company, 1968, p. 1.

² Sylvan Barnet, Morton Berman, and William Burto. *A Dictionary of Literary Terms*, Boston: Little, Brown and Company, 1960, pp. 53-54.

³ René Wellek and Austin Warren. *Theory of Literature*, New York: Harcourt, Brace and World, Inc., 1956, p. 16.

เสฐียรโกเศศ (ศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชน) มีความเห็นว่าลักษณะสำคัญที่สุดของวรรณกรรม คือ ต้องเป็นเรื่องแต่งขึ้นจากจินตนาการ จะเป็นเรื่องเล่าด้วยปากหรือเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นก็ได้

เสฐียรโกเศศ แบ่งวรรณกรรมออกเป็นสองชนิดคือ

- (1) วรรณกรรมทั่วไป เป็นเรื่องเล่าหรือหนังสือที่แต่งขึ้น จะแต่งดีหรือไม่ก็ตาม เป็นเรื่องดีหรือเรื่องเลวก็ตาม
- (2) วรรณกรรมมีวรรณศิลป์ เป็นเรื่องเล่าหรือหนังสือที่แต่งขึ้น โดยมีลักษณะเด่นในเชิงประพันธ์ มีค่าทางอารมณ์และความรู้สึกแก่ผู้อ่าน⁴

ดร.วิทย์ ศิวะศรียานนท์ มีความเห็นว่า วรรณกรรมคือบทประพันธ์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- (1) รัศรีตรงใจผู้อ่าน
- (2) ก่อให้เกิดมโนภาพ (imagination)
- (3) ให้ความเพลิดเพลิน
- (4) ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้ายคลึงกับอารมณ์ของผู้ประพันธ์
- (5) อาจให้ความคิด ความรู้ ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ แต่ต้องเป็นไปทางอ้อม⁵

ผู้เขียนมีความเห็นว่า วรรณกรรมเป็นงานศิลปะชนิดหนึ่ง ลักษณะสำคัญของวรรณกรรมมี 3 ประการคือ

- (1) มีเค้าโครงและส่วนประกอบซึ่งทั้งลักษณะและความสัมพันธ์ต่อกันมีแบบแผนที่สังเกตได้
  - (2) อาศัยรูปแบบและถ้อยคำสื่อความหมายต่อผู้อ่านผ่านทางจินตนาการ
  - (3) กระตุ้นใจผู้อ่านด้วยลักษณะดีเด่นในการใช้ถ้อยคำ และความดึงดูดใจของเนื้อความ
- ผู้เขียนเชื่อว่า ลักษณะทั้ง 3 นี้ ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมทุกชิ้น และเป็นเครื่องช่วยการพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นวรรณกรรมและสิ่งใดไม่เป็น ได้เป็นอย่างดี

โปรดสังเกตว่า ถ้าพิจารณาโดยอาศัยหลักทั้ง 3 ข้อนี้เป็นเครื่องตัดสิน วรรณกรรม (literary works) ทั้งหลายไม่ว่าจะประพันธ์ขึ้นได้ดีหรือเลวเพียงใดก็จัดว่าเป็นวรรณกรรมหรือ

⁴ เสฐียรโกเศศ การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์ กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2507 หน้า 4-5

⁵ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ กรุงเทพฯ สมาคมภาษาและหนังสือ พ.ศ. 2514 หน้า 1

literary works ได้ทั้งสิ้น ในบทความ ๆ ไปของหนังสือนี้ คำว่าวรรณกรรม หรือ literary works หมายถึงบทประพันธ์ที่มีลักษณะทั้ง 3 ดังที่ได้จำแนกไว้ข้างบนนี้ ไม่มากและไม่น้อยไปกว่านี้ งานประพันธ์ เช่น *A Dissertation on Roast Pig* (ดุซฎินิพนธ์เรื่องหมูย่าง) ของ Charles Lamb จึงนับเป็นวรรณกรรม หรือ literary work ในขณะที่ *The Necessity of Atheism* (ลัทธิไม่เชื่อว่าพระเจ้ามีจริงมีความจำเป็นอย่างไร) ของ Percy Bysshe Shelley นับว่าเป็นเพียงบทความปลุกใจ (pamphlet) แต่ไม่ใช่วรรณกรรม หรือ literary work

---

คำถามท้ายบท

- 1) คำว่า "วรรณกรรม" และคำว่า "วรรณคดี" ควรมีความหมายตรงกัน และใช้สับเปลี่ยนกันได้หรือไม่? เพราะเหตุใด?
- 2) คำว่า "วรรณกรรม" และคำว่า "วรรณคดี" ควรมีความหมายตรงกับคำว่า "literature" ทุกประการหรือไม่? เพราะเหตุใด?
- 3) ท่านมีความเห็นตรงกับปราชญ์คนใดในเรื่องลักษณะสำคัญของวรรณกรรม? ท่านมีเหตุผลและตัวอย่างใด?
- 4) วรรณกรรมสะท้อนบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์ได้หรือไม่? หลักฐานข้อใดที่พิสูจน์ว่าความเห็นของท่านถูกต้อง?
- 5) อารมณ์ของผู้ประพันธ์กับอารมณ์ของผู้อ่านตรงกันได้หรือไม่? รายละเอียดใดบ้างที่ควรพิจารณาเพื่อตอบปัญหาข้อนี้?
- 6) จากความเห็นของปราชญ์ทางวรรณคดีหลายท่าน วรรณกรรมน่าจะหมายถึงบทประพันธ์ชนิดใด? เพราะเหตุใด?
- 7) จากความเห็นของปราชญ์ทางวรรณคดีหลายท่าน วรรณกรรมน่าจะให้ประโยชน์อันใดได้บ้าง? เพราะเหตุใด?